



НАШИТЪ ДУХОВНИ ВОДАЧИ

ИВАНЪ ВАЗОВЪ

Неговото име пълни нѣколко десетилѣтия отъ новата ни история. Познаватъ го и въ последната ни колиба. Популярността му се дължи на редъ качества, които притежава поезията му. Преди всичко въ нея като въ огледало се открояватъ характернитѣ моменти, що е проживѣло племето ни въ най-близкитѣ години преди и следъ освобождението ни, както и презъ време на самото освобождение. Вазовата поезия вѣрно долавя пулса на народния животъ и правдиво и живо го изобразява на лекостъпънъ, художественъ езикъ. На младини той не познава още живота на своя народъ, не знае неговото тегло и затова пѣе само за звездитѣ, небето и любовта. Но когато узнава истинското положение на братята си, когато до ушитѣ му долитатъ звѣна на оковитѣ и плача на потиснатия робъ, той почва да пѣе пѣсенята на роба. Този моментъ е твърде важенъ за творчеството на поета, защото отбелѣзва крупния завой, който извършва поезията на Вазова. Отъ сега нататъкъ и до смъртта му поезията дава живо ехо на народнитѣ страдания и радости. Тя представя художествена история на България. Това обстоятелство придава на творенията му висока стойностъ отъ национално гледище. Неможе да се пише най-новата история на българската литература, или пъкъ да се прави характеристика на българина, безъ да се поставятъ въ основата на тия изучвания вазовитѣ произведения. Понеже епохата, въ която живѣе и работи, е бурна, и животътъ кипи и бързо се движи напредъ, като мѣни съдържанието и формитѣ си постоянно, затова поетътъ, стремйки се да върви заедно съ бързо мѣнящия се животъ, е лекъ, повърхностенъ, бързъ и мѣнливъ. Въ него нѣма тежина и дълбочина. Той долавя повече външното, едрото, ефектното и него разработва въ съчинения, които ни увличатъ повече съ своята интрига, забавностъ, куриозностъ, сложна заплетеностъ и

лекъ и картиненъ езикъ, отколкото съ своя дълбокъ психологиченъ анализъ и пълна и сполучлива обрисовка на хероитѣ. най-силно той се проявява въ две области: когато изобразява миналото и природата. Тѣ сж неговата стихия, отъ която черпи образи и вдъхновение, каго ги противопоставя на сегашното и на задушливия градски животъ. Природата и миналото обаче не се явяватъ у него въ действителния имъ образъ, а винаги идеализувани, за да бждатъ пълненъ контрастъ на днешното. Когато изобразява миналото, той изпада често въ хвалебенъ тонъ и реторика, а когато дава картини отъ природата, той рисува повече краскитѣ и тоноветѣ, които му дава тя, отколкото интимния ѣ дълбокъ животъ. Той живописува и създава лирично настроение, което често е краткотрайно и повърхно.

Въ неговото творчество голѣма роля играе случайността, като средство за развръзка на заплетени положения. Въ това отношение явно личи влиянието на В. Юго. Както въ „Клетницитѣ“ на последния, така и въ „Подъ игото“ на Вазова благодарение на случайността много пѣти се спасяватъ хероитѣ Жанъ Валжанъ и Огняновъ. Макаръ случайността да играе роля въ живота все пакъ, когато поетитѣ прибѣгватъ къмъ нея като къмъ старото „deus ex machina“, когато би могло и по другъ, по-естественъ начинъ да се разplete действието, тѣ грѣшатъ художествено.

Вазовъ е типиченъ българинъ и като личностъ и като поетъ. Високъ и строенъ, здравъ и мъжественъ, като фигура, той е и типиченъ изразителъ на нѣкои основни психологични особености на племето ни. Устойчивостъ, упоритостъ, вѣра въ по-добри дни въ бждащето — сж черти, които е проявилъ българинътъ въ известни исторически периоди и благодарение на тѣхъ е постигалъ поставенитѣ си